گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

گڵێنەی سەردەمی نەینەوای ٥ لە گردی لەشکر (لێکۆڵینەوەیەکی شیکاری هونەریە)

د. عبدالله بكر عثمان
بەشی شوێنەوار، کۆلێژی ئاداب، زانکۆی سەلاحەددین، هەولێر، هەرێمی کوردستان، عێراق
Abdullah.archaeo@yahoo.com

عباس علی محمود
بەشی شوێنەوار، کۆلێژی ئاداب، زانکۆی سەلاحەددین، هەولێر، هەرێمی کوردستان، عێراق
abas.archaeology@gmail.com

زانیاریەکانی توێژینەوە

بەرواری توێژینەوە:
وەرگرتن: ٢٠٢٢/٤/٢٦
پەسەندکردن: ٢٠٢٢/٦/٧
بڵاو کردنەوە: بەهار ٢٠٢٣

ووشە سەرەکییەکان
Pottery, Nineveh, Mesopotamia, Clay

Doi:
10.25212/lfu.qzj.8.1.29

پوختە

گڵێنەی سەردەمی نەینەوا 5 یەکێکە لە گڵێنە هەرە جوانەکانی مێژووی دۆڵی دوو ڕووبار، سەردەمێکە کە مێژووەکەی بۆ سەرەتای هەزارەی سێیەم دەگەڕێتەوە وە هاوچەرخە لە گەڵ سەردەمی جەمدەت نەسر. ئەم جۆرە گڵێنەیە بۆ یەکەم جار لە چینی پێنچەمی شاری نەینەوا دۆزرایەوە بە شێوەیەك کە زۆر جیاوازبێت لە هەموو سەردەمەکانی پێشوودا. باکوری دۆڵی دوو ڕووبار دۆڵەمەندە بەم جۆرە گڵێنەوە وە لە زۆربەی ناوچەکانی ئەم ناوچەیەدا دۆزراوەتەوە. گردی لە شکر ئەو گردەیە کەوا دەکەوێتە ڕۆژهەڵاتی شاری هەولێرەوە وە یەکێکە لەو ناوچە شوێنەواریانەی کەوا پاشماوەیەکی بەرچاوی گڵێنەی نەینەوا 5 لێدۆزراوەتەوە. ئەو جۆرانەی کە پێشتر لە ناوچەکانی تر دۆزراونەتەوە هەمان شێوە لە گردی لەشکر دۆزرانەوە. لەم توێژینەوەدا تیشك دەخەینە سەر چەندین تەوەرەی گرنگی وەك (وەرگرتنی نمونەکان و شێوەکان (هەموو جۆرە دۆزراوەکان)، تایبەتمەندییەکانی گڵێنەی نینەوای ٥ لە گردی لەشکری، جۆرەی قۆر و چونیەتی دروست کردن و قۆناغەکانی دروستکردنی گڵینە). هەموو جۆرەکانی گڵێنەکان بە ووردی پۆلێن و خوێندنەوەیەکی وردیان بۆ کراوە. وە سەبارەت بە جۆری قوری بەکارهاتوو، سێ جۆری قور دەست نیشان کراون وە لە تایبەتمەندیەکاندا جۆرە باوەکانی گڵێنە باسکراون.

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەڕەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

پێشەکی

تویژینەوەیەکی زانستی دەربارەی گلێنەکانی نینەوا ٥ ە لە گردی لەشکری. پێش تیشك خستنە سەر تویژینەوەکەمان تیشك دەخەینە سەر پارێزگای هەولێر لە سەردەمی نینەوا 5 دا، پارێزگای هەولێر و ناوچەکانی تری باکوری میزۆپۆتامیا لە هەزارەی سێەمدا رۆڵێکی باڵایان گێراوە لە رووی شارستانیەت و گەشەسەندنی لایەنکانی تری ژیان. سەردەمی نەینەوا 5 کە هاوسەردەمە لە گەڵ سەردەمی جەمدەت نەسر لە باشوری عێراق کە لانکەی وولاتی سۆمەریەکان بووە وە بە هەمان شێوە کوردستانی عێراقش لەو سەردەمەدا هەمان شارستانیەت رۆلی گێراوە بەڵام بەشی باکور ناسراوە بە شارستانیەتی نەینەوا 5.

لەم لێکۆڵینەوەدا نزیکەی 117 پارچە گلێنەمان وەرگرتووە کە زۆربەیان شکاون وە ناسراوە بە دیاگنۆستیك بەو مانایەی کە هەموو پارچەکان پارچەی سوودبەخشن بۆ پێدانی زانیاری تەواو بە لایەنی پیشەسازی گلێنەوە. شارەزایانی ئەم بوارە هەمان رێچکەیان گرتۆتە بەر بۆ نووسینی تویژینەوە زانستیەکانیان. لێرەدا دەمانەوێت باس لە لایەنی جۆریەتی و پۆلێنکردنی گلێنەی نینەوا 5 بکەن لە گردی لەشکر. ئەم تویژینەوەیە بۆ چەن تەوەرەیەك دابەش بووە، کە باس وەرگرتنی نمونەکان دەکات کە چۆن و چ جۆرە نموونەیەك وەرگیراوە وە شێوەکان (هەموو جۆرە دۆزراوەکان وەك گۆزە و دەفر و قاپ و مەنجەڵ و تەشت و پاڵێوتە و سەرە مەنجەڵ و چێر مەنجەڵ و دەسك و دەست شۆر و بنکە)، وە لە تەوەرەیەکی تردا باس لە تایبەتمەندییەکانی گلێنەی نینەوای ٥ لە گردی لەشکردەکەین بە تایبەت ئەو جۆرە گلێنانەی کەوا لە گردی لەشکری دۆزراونەتەوە وەك گلێنەی بێ رەنگی سادە و گلێنەی دێردار و گلێنەی رەنگاو رەنگ، وە لە کۆتا تەوەرەدا با لە جۆرەکانی قۆر بەکارهاتوو و دابەشبوونی بۆ سێ جۆر قور دەکەین (پیس و مامناوەند و خاوێ) لە گەڵ چۆنیەتی دروست کردن و قۆناغەکانی دروستکردنی گلێنە وەك بە چەرخ و دەست و لوولە کە سێی رێگان بۆ درووست کردنی گلێنە لەم سەردەمەدا بەکارهاتووە.

سەبارەت بەکارە پێشینەییەکان دەتوانین بڵێن بەرێژەیەکی زۆرکەم لە تویژەران لەسەرگلێنەی ئەم سەردەمە دواون کە خۆی دەبینێتەوە لەچەند تویژەرێک کە بە کۆنترین تویژینەوە دەستمان پێکردوە لەوانە تویژینەوەی بەرێز ماکس مالوان خاوەنی ناولێنانی گلێنەکە نینوی ٥ لەساڵی (١٩٦٤) لە ئەڵمانیە

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

بڵاوکراوەتەوە بەشێوەیەکی گشتی ،وەلەساڵی بەرێز صباع عبود (١٩٧١لە لەسەرگلێنەی نینەوای ٥ بەشێوەیەکی کورت لەسەر جۆر وسەردەم نوسیوە،توێژەری بەریز گلێن شوارتز (١٩٨٥) لەسەرجۆرەکانی گلێنەی نەینەوای ٥ نووسیوە.

گلێنەکانی نەینەوا 5 گرنگیەکی زۆری هەیە بۆ هەرێمی کوردستان چونکە پاشماوەی زۆری ئەم سەردەمە هەن بەڵام تا ئەم کۆتاییانە هەڵکۆڵینان بۆ ئەنجام نەداون. هەڵکۆڵین لە گردی لەشکر گرنگی گلێنەکانی نەینەوا 5 بە هەموو وولاتی دوو رووبار دەردەخات. دۆزینەوەی ئەم جۆرە گلێنە لە پارێزگای هەولێر و دۆڵمەندی ناوچەکە بەم جۆرە گلێنانە و گرنگی ئەم ناوچەیە لە هەزارەی سێیەم نیشان دەدات. وە لە رووی زانستیەوە توێژینەویەکی نوێیە لە سەر ئەم سەردەمە لە کوردستانی عێراقدا. ،ئامانجمان لەم تویژینەوە دەست نیشان کردنی هەموو جۆرەکانی گلێنەکانی نەینەوا 5 بووە وە پۆلێنکردنیان بە پشتن بەستن بە سیستەمێکی نوێوە. وە ناسینەوەی جۆری شێوە و قور و تەکنیکەکانی دروست کردن بووە.

بۆ نووسینەوەی ئەم تویژینەوە میتۆدی تایبەت و نوێ کە پشتی بە داتای زانیاری (داتا بەیس) شیکاری و خشتەی شیکاری وورد بەکارهاتووە. دوای وێنەکێشانی یەك بەیەکی پارچەکان لە سەر لاپەرەی ۆرد و دواتر لە رێگای پرۆگرامی ئیلوسترەیشن وێنەکراوەتەوە وە وینەی راستەقینەشی لە گەڵ دانراوەتەوە کە ئەمەش یەکێکە لە پرۆگرامە پێشکەوتووەکانی ئەم بوارە، هەمان میتۆدی تێزی دکتۆرای بەرێز دکتۆر عبدالله بکر عثمان بەکارهاتووە.

پلانی توێژینەوەکە چەن بابەتێک لەخۆی دەگرێت. بەپێشەکی و جوگرافی و هەلکولین لە گردی لەشکری دەست پێدەکات،تەوەریەکی ترمان نموونە وەرگیراوەکانمان وە دابەش کردنیان بەپێی شێوەکانیان ناسێنراون ،پاشان تەوەرەیەکی ترمان تایبەت کردووە بە پۆلێنکردنی لێواری گلێنەکان بەگشتی وە تەوەرەیەکی ترمان ئاماژەمان بە پۆلینکردنی بنکەی گشتی گلێنەکان داوە ،تەوەرەیەکی ترمان تەرخان کردوە بە تایبەمەندییەگانی گلێنەی نەینەوای ٥ لە گردی لەشکر،وەتەوەرەیەکی ترمان تایبەت کردوە بەشیکردنەوەی جۆری قوری بەکارهاتووە ، هەروەها لە تەوەریەکی ترماندا تایبەت کردوە یە ڕێگاکانی دروستکردنیان، لەکۆتایدا دەرئەنجامەکانی ئەم توێژینەوەیەمان خستۆتە ڕوو

گۆڤاری قەڵای زانست

گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەڕەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق

بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣

ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

لەگەڵ لیستی سەرچاوەکان و خشتەی وێنەکان و وەرگێڕانی پوختە توێژینەوەکە بەزمانی عەرەبی وئینگلیزی.

گردی لەشکر: ئەم گردە دەکەوێتە نێوان شارودێی کەسنەزان وشارۆچکەی بنەسڵاوە نزیکی ٨٥ کلێۆمەتر لە شاری موصل (نینەوا) وە ١٣ کلێومەتر لە قەڵای هەولێرەوە دوورە، رووبەرەکەشی ٥ هێکتاردەبێت وەبەرزی ئەم گردە ١٤ مەترلەسەر ئاستی زەوی دەوروبەری ،ئەم شوێنەی گردی لەشکرتێدا هەڵکەوتووە شوێنێکی پیشەسازی و نزیک لە بەرێوەبەرایەتی هاتووچۆ بەشی شکنینی ئۆتۆمۆبێلە (هەزە). (اسماعیل ، ٢٠١٧، صفحة ٨٦)، وێنەی ١

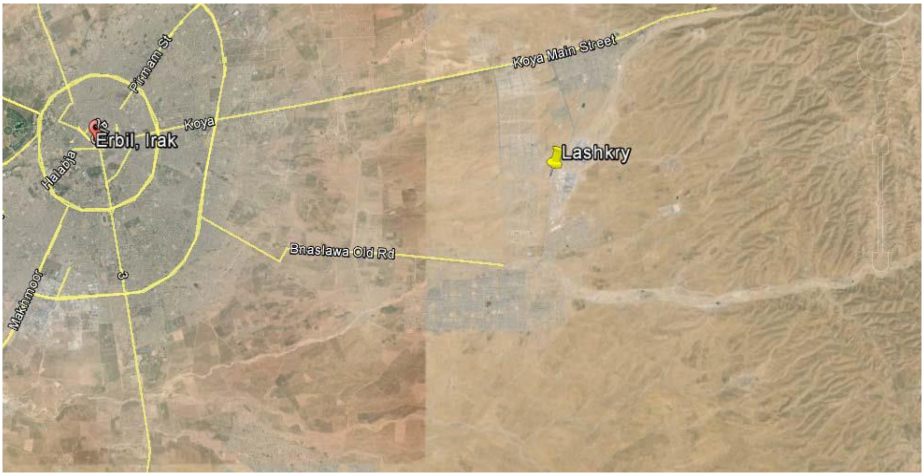

وێنەی ژمارە ١ : وێنەی هەوای شاری هەولێر لەگەڵ شوێنی شوێنەواری گردی لەشکردی ،وەرگێراوە : -cga.
(https://harvard-cga.maps.arcgis.com/apps/Embed/index.html?webmap=f, 2021)

ئەم گردە پێشتر هەلکولینی شوێنەواری تێدا نەکراوە،هەرچەندە لەئەتلەسی شوێنەواری عێراقدا تۆمارکراوە بە شورایەک پارێزراوە،دواتر لە پرۆژەیەکی نوێ رووپێوەی ناوچە شوێنەوارییەکانی پارێزگاری هەولێر لەژێرناوی (EPAS[1])تۆمارکراوتەوە،پاشان تێمێکی ئیسپانی لە ژێر پرۆژەیەکی

[1] - EPAS : بەواتەی رووپێوەی شوێنەواری دەشتی هەولێر ،کە بە هاوبەشی زانکۆی هاردڤارد بەسەرپەرشتی بەریز جیسن ئور و بەرێوەبەرایەتی شوێنەواری هەولێر لەساڵەکانی ٢٠١٢ دەستی پێکردوە تا ئێستا بەردەوامن،بەپەشت بەستن بە بەرنامەی یاخود سیستەمی کۆرۆنا ساڵی ١٩٦٧ وڵایەتەککرتووەکانی ئەمریکا بۆ دیاری کردنەوەی سەر لە نوێ ناوچە

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

ئیسپانی بەهاوکاری بەرێوەبەرایەتی گشتی شوێنەواری کوردستان وبەرێوەبەرایەتی شوێنەواری هەولێر وە بەشی شوێنەواری زانکۆی سەلاحەددین هەڵکوڵین تێدا ئەنجام دا، لەساڵەکانی ٢٠١٥تا ٢٠٢١، گردەکە بەپێ ئاڕاستەکان نزیکەی ١٢ چوارگۆشە (خەندق) هەلکەندرا، هەر چوارگۆشەیەک تایبەتمەندی شوێنەواری خۆی هەڵگرتبوو، وێنەی (٢).

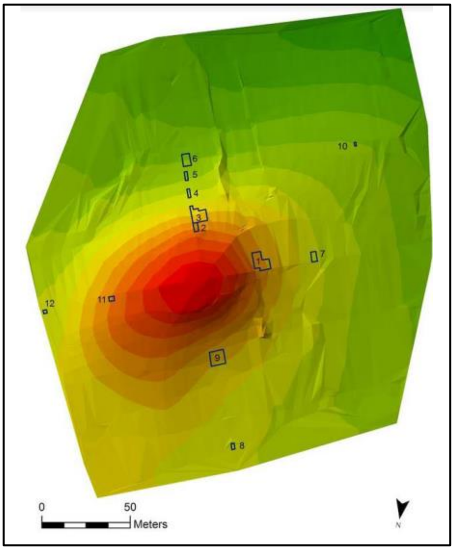

وێنەی ژمارە ٢ : نەخشەی توگرافی چوارگۆشەکانی گردەکە وەرگیراوە لە: (Molis, miqual; Ricard A., 2017, p. 5)

هەرچوارگۆشەیەکیش چەندین چینی شوێنەوار لە خۆدەگرێت، کە پاشماوەی بیناسازی وگلێنەو مروڤی و ئاژەڵی و ڕووکەی تێاندا دۆزراوەتەوە، سەردەمەکانیشان دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی ئاشووری نوێ و سەردەمی حەلەف و عوبید و ورکا وسەردەمی سەرەتا و ناوەڕاستی سەردەمی نەینەوای ٥ (٢٦٠٠- ٢٥٥٠ پ.ز). لە گرنگترین ئەو پاشماوانەی ئێمە لەم توێژینەوە وەرمان گرتووە بریتیە لە گلێنە، نموونە وەرگێراوەکانمان بریتیە لە ١١٧ پارچە گلێنە کە لە چوارگۆشەی (٣) وەرمانگرتووە کە پەپێی

شوێنەوارییەکانی دەشتی هەولێر. (Jasan, ur; Nader B., Rocco, P., Petra, A C., Mehrnoush S., Shilan R. & Karel N., 2021, pp. 1-35).

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

وەرزەی هەلکولێن لە ساڵی ٢٠٢١ هەلکوڵینی تێدا کراوە . (molis,, miqual;and anther, 2021, p. (16).

1. وەرگرتنی نمونەکان: هەموو گلینە ئەو نموونانەی وەرمانگرتووە دەگەڕێتەوە جۆرەکانی گلێنەکانی نینوی ٥ بە زانیاری تەواو دەربارەی تایبەتمەندی و جۆری قۆر زانیارییەکانی تر وەرگیراوەن ،وە بۆ دیاری کردنی هاوشێوەکانیان بەراوردکراود کراوەن لەگەڵ نموونە بڵاوکراوەکانی تر مێزوپۆتامیا وەک کەندارقەل بەنموونەیەکی هەڵبژدراوەلە باکوری مێزوپۆتامیا هەروەها ڕاپۆرتەکانی کنەو پشکنەکان هاوکاریەکی زۆرمان بووە بۆ ئەنجامدانی بەراوردکاری ئەم توێژینەوە.نموونە وەرگیراوەکانمان دووبەشیان بەباشی پۆلین کراوەن وە بە پێی شێوەکەیان یاخۆد جۆرەکانیان ، بۆ ئەم توێژینەوەیە ووشەی (جۆر)مان بەکارهێناوە بۆ ناساندنی پارچەی گلێنەکان وە زۆر توێژەر ئەم ووشەیان بەکارهێناوە لە توێژەوەکانیان بەنموونە نامەی دکتۆرای (د. عبدالله بکر عثمان)() (Othman, 2018, pp. 71-76).(خشتەی. 1)

حشتەی (١) کۆی گشتی گلێنە وەرگێراوەکانمان لەگردی لەشکر

جۆری گلێنە	ژمارە					
گۆزە	٣١	ژێرمەنجەڵ	١	دەست شۆر	2
دەفر	٣١	دەسک	٢	سەرقاپ	٤
کوپ	٨	بنکەکان	١٣	لاشە	٩
مەنجەڵ	٧	لاشە	٩	تەشت	٢
پێوەری دانەوێلە	٤	تەشت	٢	ژێرمەنجەڵ	١
پالێوەتە	٣				

4- **شێوەکان :** بۆ شێوەکانی گلینە نینەوای ٥ لە گردی لشکری توانرا (١٤) جۆر بناسرێتەوە وە باوترینیان جۆری (گۆزە) بوو بەچەندین جۆری جیاوازە بچوک و مامناو ەند و گەورە، گۆزە

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەرپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

به نزیکەی لەسەدا ٢٦ ئەو پارچانە دەگرێتەوە دۆزرانەتەوە ،هەروەها بۆ جۆرەکانی تریش لە گرافی 1 شیکراوەتەوە (Dusitermaat, 2007, p. 38).گرافی ١.

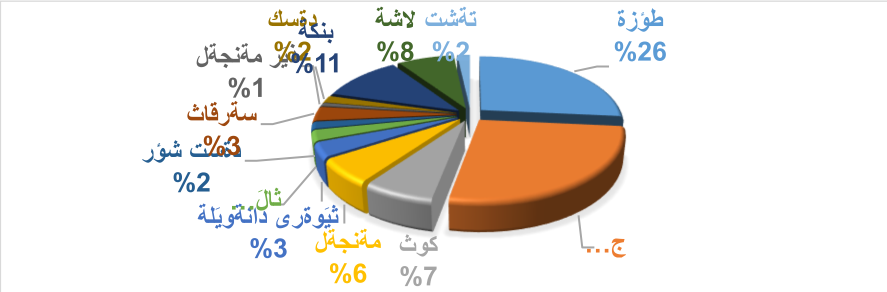

گراف 1 : سەرژمێری جۆرەکانی گلێنە نیشان دەدات.

1.4 گۆزەکان : بریتیە لە شێوەیەک کەوا بۆ چەند بواریکی جیاواز بەکارهاتووە لە وانە بۆ ئاو خۆاردنەوە و خەزنکردن و هەڵگرتن و گواستنەوە بە شێوە و قەبارەی جیاوازەوە، وەگو گۆزەی گەورەو مامناوەند و بچوک ، گۆزەی بچوک بۆ ئاو خواردنەوە و شلەمەنی بەکارهاتووە،هەروەها گۆزەی مامناوەند بۆ گواستنەوە وئاوهێنان بەکارهاتووە، گۆزەی گەورە ئەو گۆزانە دەگرێتەوە بۆ گۆکاکردن و شلەمەنییەکان (ئاوو ڕون و شەراب وە ئەوانی تر....) هەورەها بۆ کوکاکردنی دانەوێلە وەکو (گەنم و جۆ و دانەوێلە ونیسک) بەکارهاتووە وە نموونە

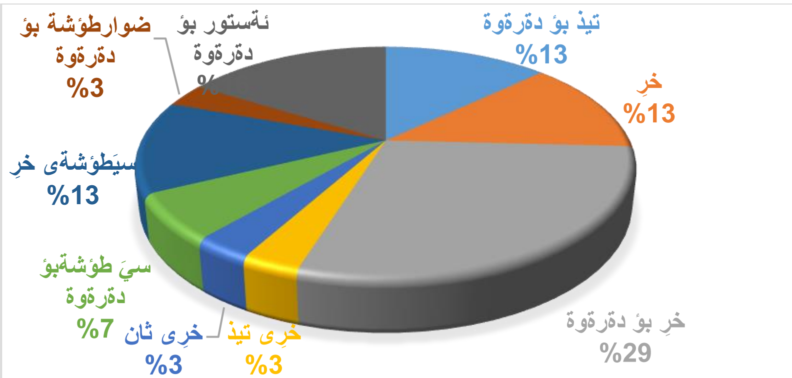

گراڤی 2 : ڕێژەی جۆری لێوارەکانی گۆزەمان

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

وەرگێراوەکانی گۆزەکان لە گردی لەشکربەرێژەی لەسەدا ٢٦هەموو پارچەگڵێنەکان دەگرێتەوە بۆیە ئیمە لێرەدا هەڵساوەین بە پولێن کردنی گۆزەکان بە پێی جۆرەی لێوارەکانیان . (Othman, , 2017, (p. 21) (خشتەی ١، تابلۆ 1).

2.4 دفر : بریتییە لە شێوەیەکی کراوە بۆ خوارەوە بۆ خواردن و خواردنەوە و کاروباری رۆژانە بەکارهێنراوە بە شێوەوقەبارەی جیاوازەوە (بچوک و مامناوەند و گەورە)، بەدووەم گروپی ئەم رێزبەندییە دادەنرێت بە رێژەی لەسەدا ٢٩ لە کۆی گشتی هەموو نموونە وەرگێراوەکانمان دەگرێتەوە. گرافی (٣). ئێمەلێرەدا بە هەمان شێوەی گۆزەکان پولێنمان بۆ لێواری جامەکان کردووە بە جیاکردنەوەیان بەپێێ جۆری لێوارەکانیان وە دانانی کۆدی جیاواز بۆ هەریەکەیان، (Othman, (2018, p. 307)(خشتەی ٢، تابلۆی ٢). گراڤی 3 رێژەی جۆری لێوارەکانی دەفرەکان نیشان دەدات.

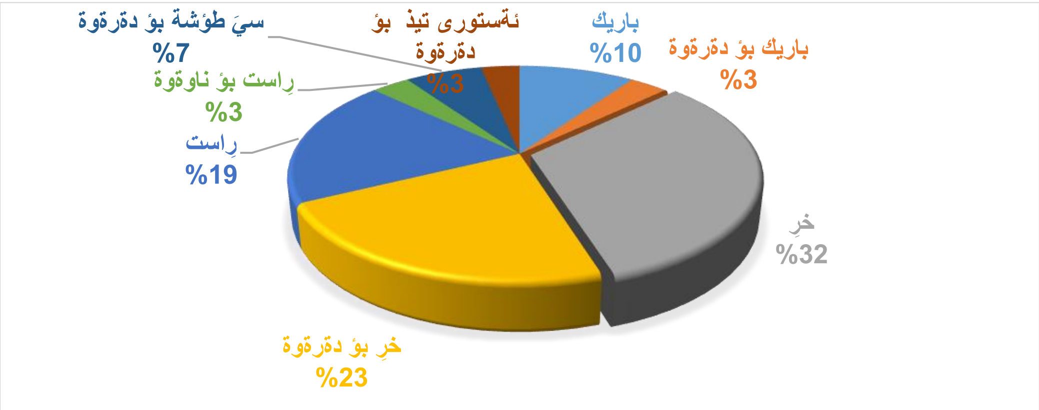

3.4 کوپ : جۆرێکی تر لە گڵێنەکانی نینەوای ٥ لە گردی لەشکردۆزراوەتەوە بە شێوەی بچوک و دیواری تەنک ناسراوەن، وە بەشێوەیەکی گشتی قوڕی خاوێن بەکارهاتووە لە دروستکردنیاندا وە تیرەکانیان لە نێوان ٦ بۆ ٢٠سم دەبێت وە ئەستوری لاشەیان لەنێوان 1 بۆ 2سم دەبێت، ئەم کوپانە زیاتر بۆ ئاو و شەراب خواردنەوە بەکارهاتووە، هەروەها وەکو جوانکاری ناوماڵەکان بەکاریان هێناوە نەخشەو زەخرفەیان بەرەنگی جیاواز لەسەری نەخشاندوە. بەرێژەی لەسەدا (٧) کۆی گشتی نموونە

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

وەرگێڕاوەکانمان لە خۆدەگرێت. گرافی(٤) لێرەدا ئێمە بەهەمان شێوەکانی تر کوپەمان بەپێی جۆری لێوار پولین کردنمان بۆکردوە (Othman, 2018, pp. 309-310)(خشتەی ٥ ،تابلۆی ٥).

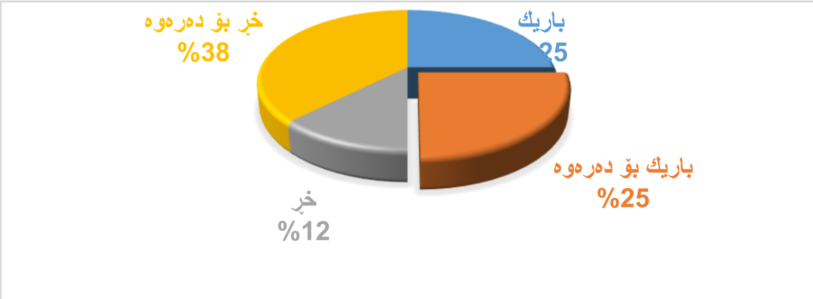

گراڤی 4 ڕێژەی جۆری لێوارەکانی کوپەکان نیشان دەدات

4.4 مەنجەڵ: جۆری تر گلێنەیە کەناسراوە بە گلێنەی چێشت لێنان و ئامادەکردنی خۆاردن کە پێک هاتەوەی قۆڕەکەی قوڕیکی پیسە پڕە لە ماددەی کانزایی و جۆری بەردی جۆراوجۆر لەگەڵ ڕێژەیەکی زۆر ماددەی ئەندامیی تێدا ، بەشێوەیەکی گشتی تیرەکەیان لە نێوان ١٢ تاوەکو ٤٤ سم دەبێت. هەروەها ئەستوریشیان بەشێوەیەکی گشتی لە نێوان 1 تاوەکو 3 سم دەبێت، بۆ ئەوەیە بەرگەی ئاگریەکی زۆر بگرێت لە کاتی ئامادەکردنی خۆراک و کاریگەریەکی زۆرباشیش بەخاتە سەر ئەو خۆراکانی تێدایە،مەنجەڵ بەرێژەی لە سەدا (٦) لە کۆی گشتی نموونە وەرگێڕاوەکانمان لە گردی لەشکرلە خۆدەگرێت، بە بەراورد بە شێوەی گلێنە وەرگێڕاوەکانی ترمان لە گۆزەو جام ڕێژەیەکی زۆر کەمان هەیە ئەمەیش دەگەڕێتەوە کەمی جۆری مەنجەڵ . گرافی (5). (Othman, 2018, p. 98) (خشتەی 3، تابلۆی ٣)

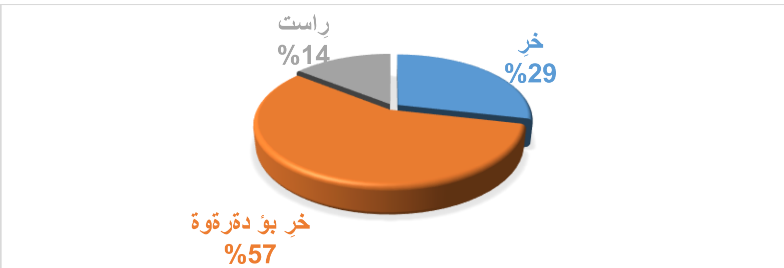

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

گراڤی 5 ڕێژەی جۆری لێوارەکانی مەنجەڵمان نیشان دەدات

5.4 پێوەری دانەوێلە : جۆرێکی تر لە جۆرەکانی گلێنەیە کەشێوەی دەمەکەیان کراوە وگەورەو بەرزیان هەیە لەشێوەی سەتڵ دەچێت ،دیوارێکی ڕاست و بنکەیەکی زۆرجار خڕ یاخود پانیان هەیە وەدەسکیان بۆدروستکراوە لە ڕووی ناوەوە و دەرەوەی گڵێنەکە ، بۆ زیاتر کارئاسانی هەڵگرتن و تێرکردن و ڕووکردنی دانەوێلەکان، کە وەکو (حربە)ی ئێستا بۆ پێوانەی دانەوێلە بەکاریان هێناوە، بەرێژەی لە سەدا (٣) لە کۆی گشتی نموونە وەرگێراوەکانمان لە خۆدەگرێت. بەڵام لەبەر کەمی ژمارەیان ناتوانین وەک جۆرەکانی تر پۆلین کردنیان بۆبکەین بە وردی بەڵام کردومانن بە سی گروپ،گروپی یەکەم بریتیەلە لێواری خڕ بەکۆدی ژمارە (١٠٣)، لێواری ڕاست بەکۆدی ژمارە (١٠٧) و لێواری تیژ بۆ دەرەوە بە کۆدی (١٠٢) (خشتەی ٤، تابلۆی ٤).

6.4 پالێوتە : بریتیە لەوجۆری گلێنە کەوا بۆ پاڵاوتنی خۆراک و دانەوێلەو میوە شۆردن بەکارهاتووە، وەشێوەی ئم پاڵیوتانە لەسەر شێوەی جام دەچێت،لاشەکانیان لە ژێر لێوارە تاوەکۆ بنکە کۆن کۆن کراوە بەقەباری لێکچوو ئەم کونانە پێش ووشک بوونەی قوڕەکە و پرۆسەی سورکردنەوەی کراوە،زۆرجار لەکاتی دروستکردنی پاڵیوتە زۆر گرنگیان نەداوە بە جۆری قۆرەکە وە چارسەری ڕووەکە،لەبەر ئەوەی پێشەکەی پاڵاوتن بووە،ڕێگاکانی دروستکردنیدا زۆرجار بەدەست و هەندێکجار بەچەرخەی گڵێنەی دروستیان کردوە. تەنها لەسەدا (٣) کۆی گشتی گلێنە وەرگێراوەکانمان لە خۆدەگرێت،لەبەرکەمی ئەم ژماری جۆرە گلێنەیە نەمانتوانی بەشێوەیەکی زۆر ورد پولین بۆبکەین، تەنها دووپارچە پالێوتە و لەگەڵ پارچەیەک لێواری تیژ بە کۆدی ژمارە (١٠٣). (Othman, 2018, p. 101)نەخشەی ٧، تابلۆی ٧).

7.4 دەست شۆر: بەشێک لەبەشەکانی شێوەی گلێنە وەک دەسک زیادکراوە لەسەر ڕووی گلێنەکان وەکو گۆزەو کوپ ودولکە وهەندێک جاریش بۆ مەنجەڵەکان،بەرێژی لەسەدا (٢) لە کۆی گشتی گلێنەکان دەگرێتەوە، لەبەر کەمی نموونەی دەست شۆر لە نموونە وەرگێراوەکانماندا نەمان توانی

پۆلینەکردنینکی زۆر ورد بە هەمان شێوەی جۆرەکانی تری سەرەوە بکەین. (نەخشەی ١٢، تابلۆی ١٢، وینەی 2 و3).

8.4 سەرقاپ: بریتیە لەو شێوەی کەوا شێوەیەکی پانی هەیە لەگەڵ دەسکێک لەناوەڕاستیدایە دەسکک لە شێوەی پارچە قوڕێکی زیادکراوە،بۆمەبەستی زیاتر کارئاسانی دروستکراوە لەهەڵگرتنی لەسەر ڕووی گلێنەکان، سەرقاپ بۆ ڕوپۆشکردنی گۆزەکان و مەنجەڵەکان یەکارهاتووە زۆربەی جار ئەم سەرقاپانە لەگەڵ مەنجەڵ بەکاریان هێناوە ئەویش لەکاتی دروستکردنی خواردن چونکە یارمەتی زووو کۆلانی خۆراک دەدات، وەدوای ئامادەکردنی بۆ پاراستنی خۆراکیش لە خوڵ وخاشاک بەکارهاتووە، لەبەرئەوە زۆرجار سەرقاپ پێی دەوترێت سەرمەنجەڵ. سەرقاپ لەسەدا (٣) کۆی گشتی نموونەی گلێنە وەرگێراوەکانمان لەخۆدەگرێت، لەبەرکەمی ژمارەیان نەتوانراوە پۆلینەیان بۆبکەین وەکۆ جۆرەکانی سەرەوە بەڵام لەگەل ئەوەشدا چوارسەرقاپمان هەیە لە نموونەی گلێنەکانی نینەوای ٥ لەشکری. (خشتەی 6، تابلۆی ٦).

9.4 ژێر مەنجەڵ : بریتیە لەو جۆری گلێنیە کە پیشەی بنکە دەدات بەدەستەوە ژێرمەنجەڵ و ژێر قاپ یاخود ژێرەک ئەم دەستەواژانە هەمووی دروستەوە بەکاردێت،بۆ ئەو شێوانەی کەوا بنکەکەیان خڕن لەسەر ڕووی تەخت ناتوانرێت جێگیربێت، ژێرمەنجەڵ زۆر شێوەی هەیە لوولەی و کراوە بەقەبارەی جیاواز بچوک و مامناوەند و گەورە دروستکراوەن ،تەنهابەرێژەی لەسەدا (١) لەکۆی گشتی نموونە وەرگێراوەکانمان لە خۆدەگرێت ،بەداخەوە تەنهایەک نموونەی ژێرمەنجەڵمان هەیە دەستمان کەوتووەبۆیە لەبەر کەمی ژمارەیان توانراوە پۆلێنەکردنێکی زۆر وردیان بۆ بکرێت، ئەویش بنکەی لێوار خڕی شەپۆلیە کەبەدەست دروستکراوە. ((Othman, 2018, p. 312).)(خشتەی 10، تابلۆی ١٠، وێنەی 1).

10.4 دەسک : ئەو شێوە زیادکراوەیە بۆ بەشەکانی تر گۆزە و مەنجەڵ ،دەسک زۆر شێوەیان هەبووە کە پێشتر لە مێژووی وڵاتی دووڕووبار لەسەردەم جیاجیاکان بەکارهاتووە، دەسک وەکو هەڵگریەک بەکارهاتووە بۆ کارئاسان کردنی بۆ ئەوکەسانەی بەکاریان هێناوە لەکاتی هەڵگرتن و گواستنەوەیان لە شوێنکەوە بۆ شوێنەیەکی تر، دەسک تەنها بە رێژەی لەسەدا (٢) کۆی گشتی گلێنەکان لە خۆ دەگرێت، تەنها دوودەسک دۆزراوەتەوە لە نموونە وەرگێراوەکانمان کە هەردووکیان دوودەسکی

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەرپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

سەربەخۆن(خشتەی ٢٩) وە تابلۆی 29)، بەڵام بەشێوەیەکی گشتی چەند جۆریک دەسکمان هەیە کەلەگەڵ جۆرەکانی گلێنە لەنموونە وەرگیراوەکانماندایە وەک دەسکی مەنجەڵ و گۆزەکان و سەرقاپەکان.دەسکەکان چەند شێوەیەکی جیاوزایان هەویە وەک شێوەی گویچکەماسی (تابلۆی ٢٩ وێنەی ١ لەگەڵ تابلۆی ١٥ وێنەی1)،دەسک لەسەر شێوەی زیادکراوەی بازنەیی قوڵ (تابلۆی ١٥ وێنەی ٣)، دەسک لە شێوەی زیادکراوەی خڕ لە ڕووی دەرەوە دروستکراوە وە لە ڕووی ناوەوە دەسکی زیادکراوە بەشێوەیی ئاسۆیی دروستکراوە، (تابلۆی ١٧ وێنەی ٤)، دەسکی زیادکراوە بەشێوەی ئاسۆی (تابلۆی ١٥ وێنەی ٢)،دەسکی زیادکراوە لە شێوەی ئاسۆیی لە هەردوو ڕووی دەرەوە وناوەوەی گلێنە (تابلۆی ١٧ وێنەی ٣)، وە دەسکی زیادکراوە بەشێوەی ئاسۆیی (تابلۆی ١٥ وێنەی ٤)، دەسکی زیادکراوە لەسەر شێوەی سەری ئاژەل (بزنە) (خشتەی ١٢، تابلۆی ١٢، وێنەکانی ١ و ٤).

11.4 بنکەکان :بنکەکان بەشێکی سەرەکی گلێنەکان پێک دەهێنیت کە وەکو ڕاگرێک شێوەی گلێنەکانی لەسەردروستکراوە، سەرەڕای ئەوەی جوانییەکی لە ڕادەبەدەریش دەبەخشێت بەشێوەی گلێنەکان، زۆربەی بنکەکان بەڕەنگ نەخشێنراوە ،هەندێکیان بەشێ ناوەوەیان بۆشە (کونە)، بەشێوەیەکی گشتی لە بنکەکانی گۆزەو جام و مەنجەڵ و جۆرەکانی تر تیرەی بنکەکانیان لە نێوان ١ سم تاوەکو ١٦سم دەبیت،هەروەها ئەستوری بنکەکان ١سم تاوەکو 4 سم دەبێت، بەرێژەیی لەسەدا (١١) لە کۆی گشتی گلێنەکان لە خۆدەگرێت. گرافی(٧)، ئێمە لێرەدا بە هەمان شێوەی دوو گروپی پێشوو بنکەکانمان پولێن کردوە بەپێی جۆری بنکەکان لەزۆرترین جۆری بنکەوە تاوەو کەمترین جۆریان. (Othman, 2018, p. 320) (گراڤی 6) خشتەی ٩، تابلۆی ٩).

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەرپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

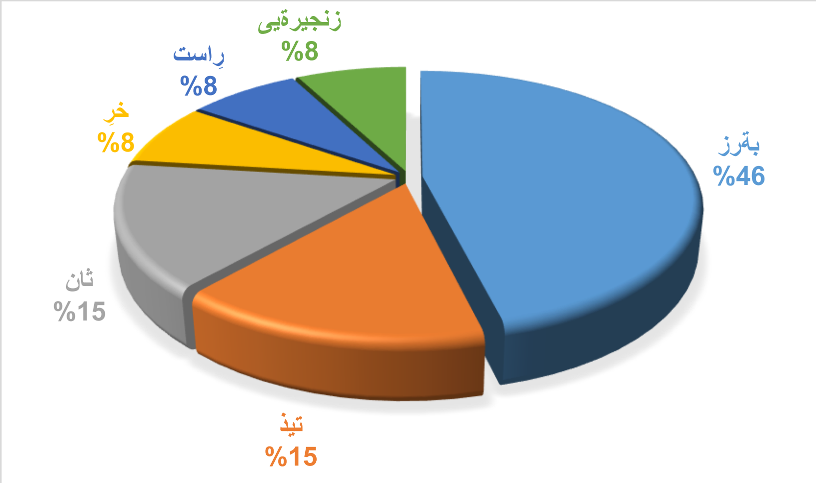

گراڤی ٦ ڕێژەی جۆری لێوارەکانی بنکەکان نیشان دەدات

12.4 لاشە :ئەو پارچە گلێنەیە کەلەشێوەی گلێنەکان ماوەتەوە، بەپارچەیێکی گلێنەی گرنگە دادەنرێت لە بواری زانستی گلێنەسازیدا، لەبەر ئەوەی ئەم لاشانە بەنەخش و زەخرفەی جۆراوجۆر ڕازێنراونتەوە کەلەشارستانیەوە بۆ شارستانیەتێکی تر لەڕووی ڕەنگە و نەخش و زەخرفەی سەر ڕوویان جیاوازبوون، بەڕێژەی لەسەدا (٨) کۆی گشتی نموونە وەرگێراوەکانمان لە خۆدەگرێت زۆربەی ئەو پارچەلاشانەی کە وەرمانگرتووە نەخشەی ڕەنگەوڕەنگیان لەسەر وەکو (قۆچی ئاژەل ونەخشی ئەندازەیی سێگۆشەو هێلی پان و هێلی ئاسۆیی و زیادکراوە بەشیوەی پەت لەگەڵ نەخشی دێردار. (خشتەی ١٠، تابلۆی ٢-٣-٤، هەروەها خشتەی ١١ تابلۆی ١١).

13.4 : تەشت : جۆریکی تر گلێنەیە شێوەی لاکیشە وچوارگۆشە نیمچە خڕیان هەیە لەگەڵ دیوارێکی ئەستور و بنکەیەکی پان بۆ ئەوەی بەباشی لەسەر ڕووی زەوی بچەسپێت، تەشت لەبەرئەوەی بەشێوەی خڕ دروستکرنەکراون بویە تیرەیەکی دیاریکراوی نیە، تەنها بەڕێژەی لەسەدا (٢) لە کۆی گشتی گلێنەکان دەگرێتەوە لەبەرئەوەی نمونەی کەمان دەستکەوتووە..(نەخشەی ٨، تابلۆی ٨).

5. پۆلێنکردنی لێوارەکانی گڵێنەی نەینەوا 5

لێواری گشتی گلێنەکان نینەوای ٥ لەگردی لەشکرلە نموونە وەرگێراوەکانماندا لە نزیکی ١١٧ پارچە تەنها ١٤ جۆر لێواری جۆراوجۆرمان دیاری کردوە لە (گۆزەکان و جامەکان و کوپ ومەنجەل) باوترین جۆری

لێواری گلێنە (خڕ بۆ دەرەوە بەرێژەی (٣٠%) بەپلەی دووەم جۆری لێواری خڕ بەرێژەی (٢٣%) وپلەی سێیەم بەرێژەی (١١%) ،وە هەریەک لە جۆرەکانی (تیژ بۆ دەرەوە بەرێژی ٧% وباریک بەرێژی ١%وئەستور بۆ دەرەوە ٦% و سێگۆشەی خڕ بەرێژی ٥% وسێگۆشە بۆ دەرەوە بەرێژی ٤%)،هەروەها شێوی لێواری (ئەستوری تیژ بۆ دەرەوە،چوارگۆشە بۆ دەرەوە،ڕاست بۆ دەرەوە، خڕی پان ،خڕی تیژ) بۆ هەریەکێیک لەم جۆرلنە ڕێژەی (٤%) پێکیێنن (خشتەی ١ گرافی ٧ .

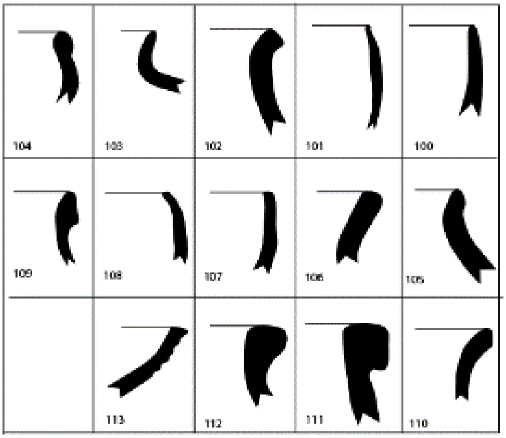

جۆری لێوار		کۆد	
باریک	100	خڕی پان	106
باریک بۆدەرەوە	101	ڕاست	107
تیژ بۆدەرەوە	102	ڕاست بۆناوەوە	108
خڕ	103	سێ گۆشە بۆدەرەوە	109
خڕ بۆدەرەوە	104	سێ گۆشەی خڕ	110
خڕی تیژ	105	چوارگۆشە بۆدەرەوە	111

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەرپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

خشتەی (٢) وناساندنی جۆری گلێنەکانی

خڕی پان	106	ئەستور بۆدەرەوە	112
ڕاست	107	ئەستوریتیژ بۆدەرەوە	113

پۆلێنکردنی لێوارەکانی سەردەمی نەینەوا

5 له گردی لەشکر

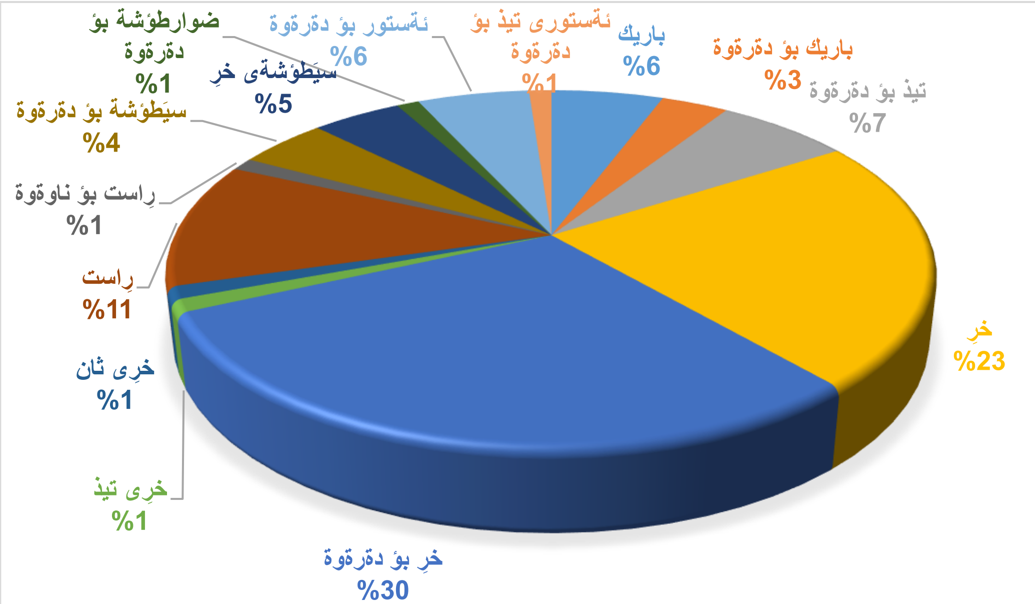

گراڤی ٧ڕێژەی گشتی جۆری لێوارەکانی گلێنەکان نیشان دەدات

6-تایبەتمەندییەکانی گلێنەی نینەوای ٥ لە گردی لەشکر: ئێمەلێرەدا دوای وەرگرتنی ١١٧ پارچە گلێنە وەکو نموونە وەرگیراومان لە گردی لەشکروە شێکردنەوە پولێن کردنیان بە ڕیگای زانستی، دەتوانێن بڵێن بەشێوەیەکی گشتی هەموو تایبەتەمەندییەکانی گلێنەی نینەوای ٥ تێدایە، بەڵام بەداخەوە نموونە وەرگێراوەکانمان شێوەی تەواویان نیە، هەمویان پارچەگلێنەکان بریتین لە لێوار وبەدەن وبنکە.

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

1.6 گلێنەی ڕەنگکراوەکان: ئەم جۆر گلێنەیە لە گردی لەشکردی بەشی زۆر هەر دوو جۆرەکەی تر پێک دەهێنیت کەلە لەسەدا ٥٥ کۆی گشتی گلێنەکان لە خۆدەگرێت ،ڕیگای دروستکردنیان بە چەرخی گلێنەیە خێرایەو دەستە،وئاستی سورکردنەوەی بەرزدروستکراون لەباری کورەی کراوەدا ،کە شێوەکانی بریتیەلە گۆزەو جام و کوپ و بنکەکان کە تیرەیەیان لە نێوان (٦ تاوەکۆ ٢٠ سانتێمەترە) بە لێواری راست یاخۆد خڕ یان خڕبۆدەرەوە ولاشەی خڕ وتیژوقۆقزوبنکەی بەرز ناسێنراوەن، رەنگی قۆری ناو دیواریان قاوایی وقاوایی کاڵ وقاوایی سورباو،ڕەش ورەش باو،سەوز،پرتقاڵی وپەمەیی وخاکیە، بەشێوەیەکی گشتی ماددەی ئەندامی وکانزایی تێداندا کەم یان مامناوەند،وە ڕووی هەندێک گلێنەکان تەکنێکی سافکردن و ڕۆپۆشکردنی بە ڕەنگی زەردیان بۆ ئەنجام دراوە.

2.6 گلێنەی دێردار :دووەم جۆری گلێنەکانی نینەوای ٥ دادەنرێت لە گردی لەشکربەرێژەی لەسەدا ٣٣ کۆی گشتی نموونە وەرگێراوەکانمان دەگرێتەوە، بەگرنگترین جۆری گلێنەکانی نینەوای ٥ دادەنرێت ،بەهۆی جۆری و تایبەتمەندییەکانی لە ڕووی دروستکردن ونەخش و زەخرفەکانی سەر ڕووی گلێنەکە، بەچەرخی گلێنەی خێرا دروستکراوەن بە ئاستی سورکردنەوەی بەرز (زۆر)،جۆری قوڕی دیواری ناو گلێنەگە خاوێنە بەڕەنگەکانی خۆلەمێشی ،سەوز، سەوزباو،ڕەش ،پەمەیی، شێوەکانی جام وکوپ و گوزەیە، تیرەی لێواریان لە نێوان (٦-٣٢ سانتێمەتر) دەبێت، گلێنەی دێردار دوو جۆرمان هەیە ئەویش

1.2.6گلێنەی دێرداری سادە : جۆرێک لە جۆرەکانی گلێنەی نەینەوای ٥ لە گردی لەشکری، چوار جۆری هەیە ئەوانیش

1 –گۆزە لێواری خڕ بۆدەرەوە و لاشەی خڕ : (خشتەی ١، تابلۆی 1، وێنەی ٢ -٣).
2 – جامی لێوارخڕ بۆ دەرەوە بەلاشەی لولەیی :.(خشتەی ١٢ وێنەی 3).
3 – جامی لێوارئەستوری تیژ بۆ دەرەوە بەلاشەی قۆقزیەوە :. (خشتەی ١٣ وێنەی ٢).
4 –کوپی لێوار خڕ بەلاشەی خڕ: (خشتەی ١٩ وێنەی ١).
5 –بنکەی پان.(نەخشەی ٢٤ وێنەی ٢).

2.2.6-گلێنەی دێرداری نەخشێندراوە : جۆریکی تری گلێنەی نینەوای ٥ لەگردی لەشکرچەر جۆرمان ناسێنراونەتەوە؟..

1 – گۆزەی لێواری خڕ بەلاشەی خڕ :.(خشتەی 1 وێنەی ٥ ؛ خشتەی ٢ وێنەی ٢).

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەڕەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

2 – جامی لێواربارێک بەلاشەی قۆقزەوە : (خشتەی١٢، وێنەی ١).
3 – کوپی لێواری باریک بەلاشەی خڕ : (خشتەی 19 وێنەی ١).
4 –جامی لێوارخڕی لاشە خڕ: (خشتەی ٨ وێنەی ٤).
5 – بنکەی پانی لاشە هێلکەیی (خشتەی ٢٣ وێنەی ٢).

3.6- **گلێنەی نەخشی زیادکراو**: ئەم جۆرە گلێنەیە جۆرێکی تری گلێنەکانی نینەوای ٥ لە گردی لەشکرپێک دەهێنیت بەرێژەی لەسەدا ١٢ لە کۆی گشتی گلێنە وەرگێراوەکانمان ، بریتیە لە نەخشەی شێوەی نتۆء ، نەخشی پەت (حەبل)ی لە شێوەی چاو وە نتوء لە شێوەی هەرەمی کەبەرزیەکەی 1 سانتێمەترە، هێلی پانی زیادکراوە لە شێوەی پەت،نەخشی بچوکی بازنەیی لەگەڵ نەخشی بازنەیی قوڵ. (خشتەکانی ٢٧ وێنەکانی ٢-٣-٤ ؛ خشتەی ١٥ وێنەی ٣).

4.6- **گلێنەی سادە**: ئەم جۆرە گلێنەیە بەرێژەی لەسەدا ٧١ لە کۆی گشتی نموونە وەرگێراوەکانمان دەگرێتەوە، کە جۆری گۆزەو جام وکوپ ومەنجەڵ وپیوەری دانەویلە وسەرقاپ وپالیوتەوژێرمەنجەڵ ودەسک وتەشت ودەشت شۆر. کە بە دەست و لولەو چەرخ دروستکراون. (خشتەی ١ وێنەکانی ٤-٥)

7-جۆرەی قوڕ و چونیەتی دروست کردنی گلینەی نەینەوای ٥: قوڕ بەیەکێک لە سەرەکێترین ماددەی گلێنەسازی دادەنرێت ،بەشێکە لە توێژاڵی زەوی کە بەهۆی ئەو گۆرانکاریە جێولۆجیانەی بەسەر زەویدا هاتووە دروست بووە، قوڕی سور لە ژینگەی سروشتیدا ماددەیەکی فراوانە هەر لەکۆنەوە مرۆڤ بەکاری هیناوە بۆدروستکردنی گلێنەو کەلووپەلەکان وپێداویستیەکانی ڕۆژانەی، هەروەها وەک ماددەیەکی سەرەکی بەکارهێنراوە لە بواری بیناسازی. ئیمەلێرەدا باس لە جۆرەکانی قۆری گلێنە نموونە وەرگێراوەکانمان دەکەین لە گردی لەشکردابەشمان کردوە بەسێ گروپ (A-B-C).

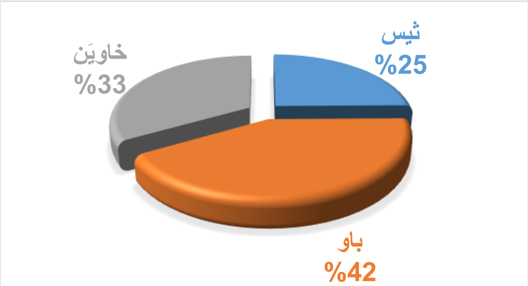

گراڤی ٨ جۆری قوڕی گڵێنەکان نیشان

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

گروپی A : ئەم گروپ بە جۆری قۆری پیس ناسێنراون، کە لە سەدا ٢٥ لە کۆی گشتی گلێنەکانمان لە م جۆر قور دروستکراوەن جۆرەکانی مەنجەل وسەرقاپ و پێوەری دانەوێلە وگۆزەو جام و پالێوتەدەگرێتەوە کە دیوارکانیان ئەستورە لە نێوان (٦-٤٢ سانتێمەترە)،وە ماددەی کانزایی بە رێژەیەکی زۆر لە ناو قۆرەکەدا دەبینرێت ئەویش ورد بەردی زۆر بچوک وەکو بەرد جەو(زیخ) ، Gravel)ئەم بەردانە قەبارەیان لەنێوان ٢ تا ٦٢ ملیمەتردیاری کراوە کە نزیک ڕووبارەکان و لەئەنجامی تێک شکاندانی بەرد گەورەکان دروست بوون (https://en.wikipedia.org/wiki/Gravel, 2022).)، هەروەها مادده ئەندامییەکان کە خۆی لە (کا وپۆش ومووی ئاژەڵەکان دەبێنیتەوە بەرێژەیەکی مامناوەند لەم جۆر قۆردا دەردەکەوێت . (Othman, A B;Bradosty, Z, 2019 , p. 671) ,وێنەی ٣.)

وێنەی (٣)مایکرۆسکۆپی جۆری قوری A

گروپی B : ئەم گروپ بە جۆری قوڕی باو ناسێنراون، زۆرترین رێژەی دروستکردنی گلێنەکانمان لەم جۆر قوڕەیە، بەرێژەی لەسەدا ٤٢ لە کۆی گشتی نموونە وەرگیراوەکانمان لەم جۆرە قوڕە پێک هاتووە، جۆرەکانی گۆزەوجام و مەنجەڵ و دەست شۆر و تەشت وژێرمەنجەڵ ودەسک لەم جۆرە قورەیە دروستکراون کە دیواری گلینەکان بەشێوەیەکی مناوەند دەرکەوتوون ، وەرێژەی ماددەی کانزایی وماددەی ئەندامی تێدا مامناوەند . (Othman, A B;Bradosty, Z, 2019, p. 67),وێنەی ٤.

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

(وێنەی (4)مایکرۆسکۆپی جۆری قوری B

گروپی C : ئەم گروپ بە جۆری قوری خاوێن ناسێنراون، کە بەرێژەی لەسەدا ٣٣ لەکۆی گشتی گڵێنەکانمان لەم جۆرە قورە دروستکراوە، ئەم جۆرە قوڕە ئەم شێوانەی لێ دروستکراوە کە قەبارەیان بچوک ودیوارەکانینا باریک بوون وەک کوپ و گۆزەوجام،کە رێژەی ماددەی کانزایی و ماددەی ئەندامی تێدا زۆر کەم ،کە هەندێک لە گڵێنەکانمان زۆر زۆر خاوێنن کە دەبێت ئامێری مایکرۆسکۆپی ماددەی کانزایی وئەندامی تێدا دیاری بکرێت (Othman, A B;Bradosty, Z, 2019, p. 672)وێنەی ٥.

وێنەی (5)مایکرۆسکۆپی جۆری

11.قۆناغەکانی دروستکردنی گڵێنە: دیاری کردنی خاک (خوڵ) یەکێکە لە گرنگترین قۆناغەکانی دروستکردنی گڵێنە ، دەبێت پێکهاتەی خاکەکە نزیکی لەسەدا ١٦ خوڵی پاک بێت هەرچەندە ئەم رێژەیە زیاتر بێت کاردەکاتە سەر تایبەتمەندی قوڕەکە و دەرختستنی شێوەی گڵێنەکە. (صلایی،١٣٩٣، ص ١٠)،دواتر تێکەلکردنی ئاو وخوڵەکە بەیەکەوە کە جوان دەشێلرێت بەدەست یاخود پێی بۆ ئەوەی هەوای ناو قوڕەکە دەربچێت،چونکە هەموو ئەو هەواوبۆشایانەی کەلەناو قوڕەکەدا هەیە لە ئەنجامی شێلانەکەوە دەردەچێت و ئاوەکەو بەسەر هەموو قوڕەکەدا دابەش

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

دەبێت بەشێوەی یەکسان و ڕێک قوڕەکە ئامادەبێت بۆ دروستکردن. (احمد، ٢٠٠٠، الصفحات ١٧٤-١٧٧)

١١-ڕیگاکانی دروست کردنی گڵێنەکان لە گردی لەشکر: گلێنە نموونە وەرگێراوەکانمان لە گردی لەشکربەسێ ڕێگا دروستکراوەن (چەرخی خێرا وبەدەست و لوولە)

1 – چەرخەی گڵێنە سازی خێرا Fast Potters Whee: بە دواقۆناغ دادەنرێت، بەکارهێنانی چەرخەی گڵێنەی سازی هێواش تەواوبوو ، لەم قۆناغەدا دەست بەکارنەهات لە سوڕاندنی چەرخەکەدا بەڵک و بە قاچ دەیانسوڕاندوقاچ بەکاردەهات لە بری دەست، زۆرترین نموونە وەرگێراوەکانمان بەم ڕێگایە دروستکراوەن ،بەڕێژەی لەسەدا ٦٢ لە کۆی گشتی گلێنەکان لە خۆدەگرێت پاشماوەی چەرخی گلێنەی خێرا لەسەررووی گلینەکان وبنکەکان بە شێوەی هێلی ئاسۆیی ولولەیی (حلزونی) نەبچراوە دەردەکەوێت. وێنەی ٦.

وێنەی ژمارە (٦) : دەرکەوتنی هێلی چەرخی گلێنەی خێرا لەسەر رووی گلێنە.

٣-ڕێگەی دەست (دروستکردنی گلێنە بە دەست): سەرەتا بەوە دەست پێدەکات کە بەدەست و پەنچەکان قوڕەکە دەشێلرێت و دەکرێت بە تۆپەڵێک،پاشان بە پەنچەگەورە چاڵێک دەکرێتە ناوەڕاستی قوڕەکە،پاشان بەوچەشنە دیوارەکان ئەوشێوەی کەدەیەوێت دروست دەبێت ،ئەنجا لایەکانی بە تەرکردنی ئاو کەم کەم بەرەوسەرەوەی ببەین شێوەی خوازراوی لێ دروست بکەین ،یاخود

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

بەش بەش گلێنەکە دروست دەکرێت واتا ژێرکوبەدەن وملی هەریەک بەجیا دروست دەکرێن ئەنجا بە تەرکردن بەکتریانەوە دەلکێنین. (الاغاء ، ٢٠٠٤، الصفحات ٨١-٨٢)لەنموونە وەرگێراوەکانمان بەڕێژەی لەسەدا ٣٣ لەکۆی گشتی گلێنەکان لەخۆدەگرێت،زیاتر ئەوشێوانەی لێ دروستکراوە کەوا سادە بوون وەک دەسک ودەست شۆروگۆزەی گەورە و تەشت ومەنجەڵ وپێوەری دانەوێلە کە لێواریان زۆر ئەستوورن لەنێوان (1 تاوەکو 4 سانتێمەترە)، وێنەی ٧.

وێنەی ژمارە (٧) : درووست کردنی گڵێنە بە دەست لە گەڵ دەرکەوتنی شوێنەواری پەنچەی

٤-ڕێگەی لولە

ئەم ڕێگایە ڕێگایەکی زۆر کۆنە کەوا شێوەکانی گلێنەی پێ دروستکراوە،هەویری قوڕ بەشێوەی لولەی قورینی لەسەریەکتردادەنرێت تا بەرزی خوازراوئەنجا رووی لولەکان راست دەکەین بە ئاوفشارکردن لەسەریانەوە ساف دەکرێت و بۆشایەکەی نێوانیان پڕدەکرێتەوە ،پاشانبەشەکانی تری بۆزیاد دەکەین وەک ژێرەک و دەسک ولولە، (Roux,, ,(2003),, pp. 2-24)لەنموونە وەرگێراوەکانمان بەرێژەی لەسەدا ١٢ لەکۆی گشتی گلێنەکان بەم ڕیگایە دروستکراوە،زۆرجار ئەم ڕیگایە بەکارهاتووە بەهاوکاری چەرخی گلێنەی خێرا، وە شوێنەواری دروستکردنی ئەم ڕێگایە بە هۆی هێلی لوولەکان بەیەکترەوە لە هەردووڕووی گڵێنەکان دەرەدەکەوێت. (Blandino, 1084, p. 8)

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەڕەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

وێنەی ژمارە (8 : درووست کردنی گڵێنە بەلولە لە گەڵ دەرکەوتنی شوێنەواریەکەی

12-دەرئەنجامەکان

١-لەئەنجامی ئەم لێکولینەوەدا بۆمان دەرکەتووە کەوا گردی لەشکر نیشنگەیەگی گرنگی سەردەمی نینەوای ٥ بوو ،لەهەلکولین لە گردی لەشکر زۆرترین پاشماوەی سەردەمی نینەوای ٥ بەوردی تۆمارکران لە نێواندا هەزاران پارچە گلێنەی سەردەمی نینەوای ٥ لەخۆدەگرێت.

٢- لەئەنجامی دیراسەکردنی گڵێنەکان بۆمان دەرکەوتووە سێ زجۆر گڵێنە هەیە، کە لەژیانی ڕۆژانەیان بەکاریان هێناوە وەک چێشت لێنان و یاراستنی خواردن و خەزن کردنی دانەوێلە و پێوانەکردنی دانەوێلە و میوە سوشتن وە لە ڕێوەڕەسمی ئاینی وناشتنی مردووە بەکاری هێناوە.

٣-گرنگترین تایتەمەندیەکانی گڵێنە وەرگێراوەکانمان بریتین لەڕەنگاوڕەنگ و دێرداری سادە ودێرداری نەخشدارو سادە)کە بەچەندین نەخش وزەخرف ڕازاندراوەتەوە لەجۆرەکانی (ئەندازیی وڕووەکی و ئاژەڵی

٤-لەئەنجامی شیکردنەوەی قوڕی گلێنەکان لە ڕێگەی مایکرۆسکۆبیەوە بەپشت بەستن بەڕێژەی خەوش وکانزایی وئەندامی کە بوونی هەبووە لەناوقوڕەکان بۆمان دەرکەوتووە کەسێ جۆر لەقوڕی جیاواز بەکارهاتووە لەدروستکردنی لە دروست کردنی گلێنەکان وەک (قوڕی پیس ومامناوەندوخاوێن).

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

٥-لەئەنجامی دیراسەکردنی گلێنەکان بۆمان دەرکەتووە چەندین ڕێگا گلێنەکان دروستکراوەن (ڕێگەی دەست ولولە و چەرخی خێرا. هەروەها ١٤جۆر لە لێواری جۆراوجۆر لەگەڵ ٦ جۆر بنکەی جۆراوجۆر لە کۆی گشتی ١١٧ پارچەی گڵێنەی وەرگێراومان.

13-لیستی سەرچاوەکان

1. ابوالصوف ،بهنام،(١٩٦٥)،ملاحظات حول نشأه دولاب الفخاری " ،مجلد سومر ،مجلد٢١: ١١٩-١٢٢.
2. أسماعیل ,رووپاک عبدالله ،٢٠١٧،ڕۆڵی ناوچە شوێنەوارییەکان لە بوژانەوەی بواری گەشت و گوزاری شاری هەولیر،نامەی ماستەری بڵازنەکراوە ،زانکۆی سەلاحەددین –هەولێر.
3. أحمد،هھلیة مجید،٢٠٠٠،الحرف والصناعات الیدویة فی بلاد بابل و أشور، أطروطة دکتوراه غیر منشورة، موصل.
4. الاغاء ،وسناء حسون یونس حسن ،٢٠٠٤،الطین فی حضارة بلاد الرافدین،الماجستیر غیر منشوره ،موصل.
5. الدباغ، تقی، ١٩٦٤، الفخار القدیم،مجلد ٢٠ ، الجزء ١-٢، مجله سومر، ص٩٣-٩٤.
6. فرد،سیف الله کامبخش ،٢٠٠٧/١٣٨٦،سفاله و سفالگری در ایران از ابتدای نوسنگی تا دوران معاصر، چاپ سوم، چاپ شمشاد، تهران.
7. صلایی،حسن،٢٠١٤/١٣٩٣،هشت هەزار سال سفال ایران،چاپ اول زمستان ١٩٣٠،چاپ سیەم زمستان ١٣٩٣،چاپ گلها قوم ،تهران.
8. توحیدی ،فایق،١٣٧٩ /٢٠٠٠،فن وهنری سفالگری،چاپ دوم ،تابستان ٢٠٠٣/١٣٨٢،سازمان مطالعه وتدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها، تهران.
9. Arnaiz, Ricard ,2017, (Databases and topography; The worker team from the Autonomous University of Barcelona, MA Prehistoric Archaeology and PhD student performing excavation work and data registry activities.
10. Blandino, B. 1984: Coiled pottery, traditional and contemporary ways. Chilton.
11. Dusitermaat, K. 2007: The Pots and Potters of Assyria, Technology and organization of production, ceramic sequence, and vessel function At Late Bronze Age Tell Sabi Abyad, Syria. Leiden, PhD thesis.
12. Jasan,,ur,and Nader B., Rocco, P., Petra, A C., Mehrnoush S., Shilan R. & Karel N.,2021, *Iraq* 83, pp.1-39
13. Lane,A,1956,Islamic pottery from the nith to furteeth century A.D.London..
14. Molist, Miquel, 2021,Tell Lashkik (ERBIL) 2021 REPORT, Sesen 5.

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

15. Othman, A. B. 2017: The Middle Assyrian Ceramics at Sheikhi Choli Tomb, Dissertationes Archaeologicae 3.5, 207-239.
16. Othman, A. B. 2018: The Middle and Neo-Assyrian pottery in Iraqi-Kurdistan. Eötvös Loránd University, phd thesis, Budapest.
17. Othman, A. B. 2018: The Neo-Assyrian Ceramics at Kilik Mishik) Typological Study ,(In: Bradosty, Z. - Zamua, D. (eds). 2nd International Scientific Conference Archaeology and Heritage of Erbil. Erbil, 298-330.
18. Othman, A. B. 2019: The Middle Assyrian pottery at Kilik Mishik, In: Bradosty, Z. et al (eds). 3nd International Scientific Conference Archaeology and Heritage of Erbil. Erbil, 667-694.
19. Roux,Valentine,(2003), A Dynamic Systems Framework for Studying Technological Change: Application to the Emergence of the Potter's Wheel in the Southern *Levant,Jstor Journal,vol.10,p2-24* .
20. Shahmirzadi.sadegh malek,1394 /2015,Neolithic periods pottery of the central Iranian plateau, Tehran.
21. Wilkinson,C.K,1973, Nishapur pottery of the Early Islamic period ,new York.
22. *https://harvard-cga.maps.arcgis.com/apps/Embed/index.html?webmap=f*. (2022, april 15). Retrieved from https://harvard-cga.maps.arcgis.com/apps/Embed/index.html?webmap=f: https://harvard-cga.maps.arcgis.com
23. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/Gravel. 2022, Februry 15).

پاشکۆکان

خشتەی ١ گۆزە

ژ	ژمارەی پارچە	گرووپی قور	پێوانەکان	=تێبینی گشتی
1	TL21-S3.101.2.1	C	تیرەی لێوار: ٦ سم ئەستوری لێوار: ٥٠ ملم تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: H ڕەنگی ڕووی دەرەوە: سەوزباوە ڕەنگی ناو دیوار: سەوزباوە ڕەنگی ڕووی ناوەوە: سەوزباوە ڕێژەی ئەندامی: کەم ڕێژەی کانزا: کەم

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

2	TL21-S3.117.1.2	C	تیرەی لێوار: ٨ سم ئەستوری لێوار: ٠٥ملم تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: H ڕەنگی رووی دەرەوە: سەوزباوە ڕەنگی ناو دیوار: سەوزباوە ڕەنگی رووی ناوەوە: سەوزباوە ڕێژەی ئەندامی: نیە ڕێژەی کانزا: کەم
3	TL.21-S3.2021.20	C	تیرەی لێوار: ٧سم ئەستوری لێوار: ٠١.٥سم تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: H ڕەنگی رووی دەرەوە: سەوزباوە ڕەنگی ناو دیوار: سەوزباوە ڕەنگی رووی ناوەوە: سەوزباو ڕێژەی ئەندامی: نیە ڕێژەی کانزا: کەم

تابلۆی ١ گۆزە

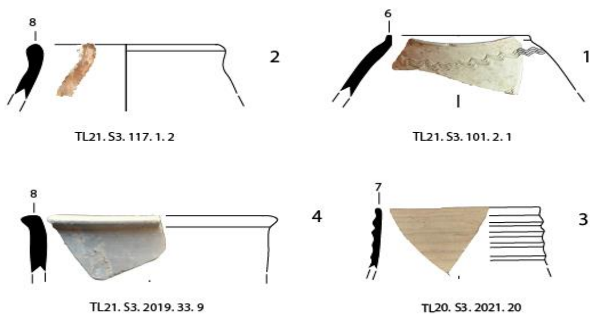

خشتەی ٢ دەفر

ژ	ژمارەی پارچە	ژمارەی چوارگۆشە	گروپی قور	پێوانەکان	تێبینی گشتی

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

1	TL21-S3.2019.33.10	S3	C	تیرەی لێوار: ٦سم ئەستوری لێوار: ٠.٢ ملم تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: H ڕەنگی ڕووی دەرەوە: سەوزباوە ڕەنگی ناو دیوار: سەوزباوە ڕەنگی ڕووی ناوەوە: سەوزباوە ڕێژەی ئەندامی: نیە ڕێژەی کانزا: مامناوەند
2	L21-S3.2018.42.4	S3	C	تیرەی لێوار:٦ سم ئەستوری لێوار: ٠.٢ملم تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: H ڕەنگی ڕووی دەرەوە: سەوزباوە ڕەنگی ناو دیوار: سەوزباوە ڕەنگی ڕووی ناوەوە: سەوزباوە ڕێژەی ئەندامی: نیە ڕێژەی کانزا: کەم

تابلۆی ٢ دەفر

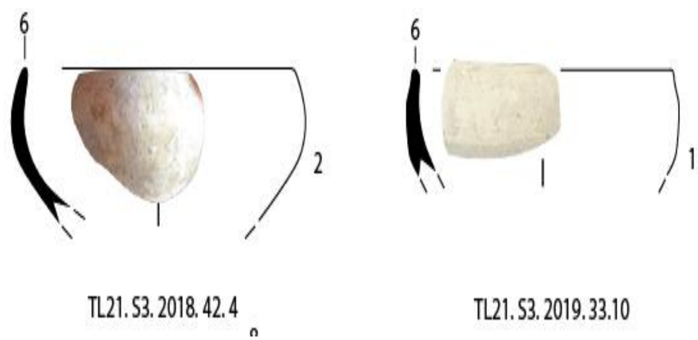

خشتەی ٣ مەنجەڵ

ژ	ژمارەی پارچە	ژمارەی چوارگۆشە	گرووپی قور	پیوانەکان	تێبینی گشتی
1	TL21-S3.2018.9.10	S3	A	تیرەی لێوار: 16سم ئەستوری لێوار:٠.٨ ملم تیرەی بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: M ڕەنگی ڕووی دەرەوە: قاوایی ڕەنگی ناو دیوار: قاوایی

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

ژ	ژمارەی پارچە	ژمارەی چوارگۆشە	گروپی قور	پێوانەکان	تێبینی گشتی
				ئەستوری بنکە:	ڕەنگی رووی ناوەوە : خاکی ڕێژەی ئەندامی: نیە ڕێژەی کانزا: زۆر
2	TL21-S3.103.2.2	S3	A	تیرەی لێوار: ٢٠سم ئەستوری لێوار: ٠٨ ملم تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: M ڕەنگی رووی دەرەوە: پەمەیی ڕەنگی ناو دیوار: ڕەش ڕەنگی رووی ناوەوە: خاکی ڕێژەی ئەندامی: کەم ڕێژەی کانزا: زۆر

تابلۆی ٣ مەنجەڵ

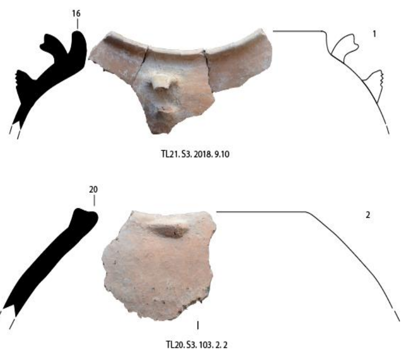

خشتەی ٤ پێوەری دانەوێلە

ژ	ژمارەی پارچە	ژمارەی چوارگۆشە	گروپی قور	پێوانەکان	تێبینی گشتی
3	TL21-S3.121.2.7	S3	A	تیرەی لێوار: ٢٦سم ئەستوری لێوار: ٠.٨ ملم تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: M ڕەنگی رووی دەرەوە: قاوایی ڕەنگی ناو دیوار: قاوایی ڕەنگی رووی ناوەوە: قاوایی ڕێژەی ئەندامی: زۆر

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

					ڕێژەی کانزا: کەم
4	TL21-S3.109.1.4	S3	A	تیرەی لێوار: ١٨سم ئەستوری لێوار: ٠٦ملم تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: M ڕەنگی ڕووی دەرەوە: خۆڵەمێشی ڕەنگی ناو دیوار: ڕەش ڕەنگی ڕووی ناوەوە: خۆڵەمێشی ڕێژەی ئەندامی: زۆر ڕێژەی کانزا: مامناوەند

تابلۆی ٤ پێوەری دانەوێلە

هێڵکاری لە لایەن دکتۆر عبدالله بکر عثمان بۆ کراوە

خشتەی ٥ کوپ

ژ	ژمارەی پارچە	ژمارەی چوارگۆشە	گروپی قور	پێوانەکان	تێبینی گشتی

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەرپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

4	TL21-S3.101.4.1	S3	C	تیرەی لێوار: ١٢سم ئەستوری لێوار: ٠٢ملم تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: H رەنگی رووی دەرەوە: زەردباو رەنگی ناو دیوار: زەردباو رەنگی رووی ناوەوە: زەردباو رێژەی ئەندامی: نیە رێژەی کانزا: کەم
5	TL21-S3.2017.22.6	S3	C	تیرەی لێوار: ٦سم ئەستوری لێوار: ٨ملم تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: H رەنگی رووی دەرەوە: پرتقالی رەنگی ناو دیوار: پرتقالی رەنگی رووی ناوەوە: پرتقالی رێژەی ئەندامی: نیە رێژەی کانزا: کەم

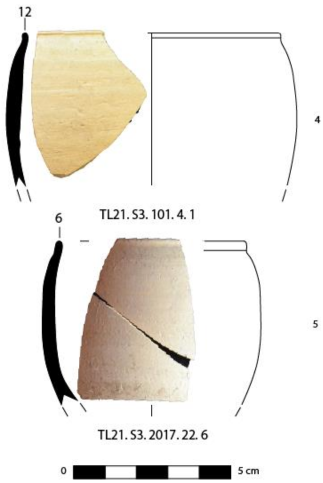

تابلۆی ٥ کوپ

خشتەی 6 سەرقاپ

ژ	ژمارەی پارچە	ژمارەی چوارگۆشە	گروپی قور	پێوانەکان	تێبینی گشتی

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

3	TL21-S3.121.2.6	S3	A	تیرەی لێوار: ٢٢سم ئەستوری لێوار: ١سم تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: M ڕەنگی رووی دەرەوە: زەردباو ڕەنگی ناو دیوار: زەردباو ڕەنگی رووی ناوەوە: زەردباو ڕێژەی ئەندامی: مامناوەند ڕێژەی کانزا: مامناوەند
4	TL21-S3.2019.33.7	S3	A	تیرەی لێوار: ٢٦سم ئەستوری لێوار: ١.٢سم تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: M ڕەنگی رووی دەرەوە: .زەردباو ڕەنگی ناو دیوار: قاوایی ڕەنگی رووی ناوەوە: زەردباو ڕێژەی ئەندامی: مامناوەند ڕێژەی کانزا: زۆر

تابلۆی ٦ سەرقاپ

خشتەی ٧ پاڵیوتە

ژ	ژمارەی پارچە	ژمارەی چوارگۆشە	گروپی قور	پێوانەکان	تێبینی گشتی
2	TL21-S3.121.2. 8	S3	B	تیرەی لێوار: ؟ ئەستوری لێوار: تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: M ڕەنگی رووی دەرەوە: پەمەیی ڕەنگی ناو دیوار: قاوایی ڕەنگی رووی ناوەوە: پەمەیی ڕێژەی ئەندامی: مامناوەند ڕێژەی کانزا: کەم
3	TL21-S3.121.2.18	S3	B	تیرەی لێوار: ١٨سم ئەستوری لێوار: ٠.٨ملم تیرەی بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: M ڕەنگی رووی دەرەوە: قاوایی ڕەنگی ناو دیوار: پەمەیی ڕەنگی رووی ناوەوە: پەمەیی ڕێژەی ئەندامی: مامناوەند

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

				ئەستوری بنکە:	ڕێژەی کانزا: مامناوەند

تابلۆی 9 پالێوتە

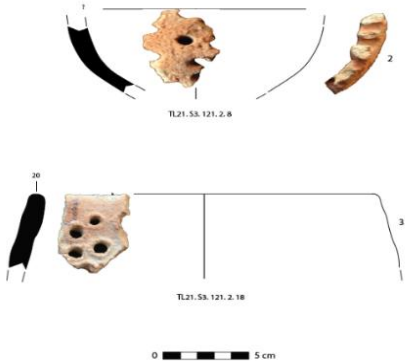

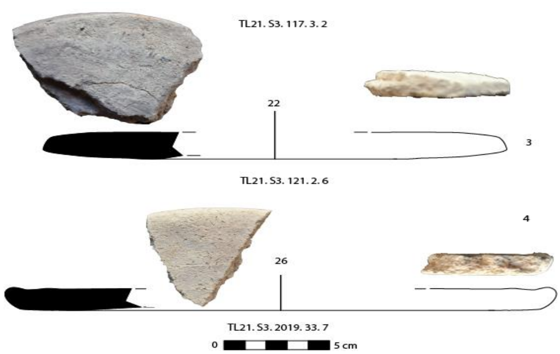

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

خشتەی ٨ تەشت

ژ	ژمارەی پارچە	ژمارەی چوارگۆشە	گروپی قور	پێوانەکان	تێبینی گشتی
1	TL21-S3.117.3.4	S3	B	تیرەی لێوار: ٣٠سم ئەستوری لێوار :٠.٩ملم تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: M ڕەنگی ڕووی دەرەوە: قاوایی کاڵ ڕەنگی ناو دیوار: قاوایی ڕەنگی ڕووی ناوەوە: قاوایی کاڵ ڕێژەی ئەندامی: مامناوەند ڕێژەی کانزا: مامناوەند
2	TL21-S3.121.2. 8	S3	B	تیرەی لێوار: ٣٢سم ئەستوری لێوار: ٠.٩ملم تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: M ڕەنگی ڕووی دەرەوە: زەردباو ڕەنگی ناو دیوار: پرتقالی ڕەنگی ڕووی ناوەوە: زەردباو ڕێژەی ئەندامی: زۆر ڕێژەی کانزا: کەم

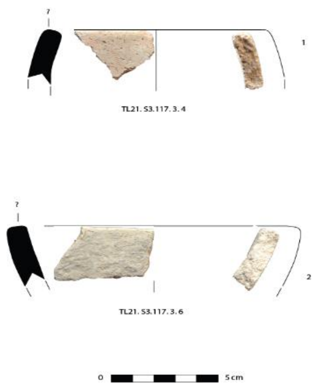

تابلۆی ٨ تەشت

خشتەی ٩ بنکە

ژ	ژمارەی پارچە	ژمارەی چوارگۆشە	گروپی قور	پێوانەکان	تێبینی گشتی

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

4	TL21-S3.2019.33.2	S3	B	تیرەی لێوار: ئەستوری لێوار: تیرەی بنکە: ٦سم ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: H ڕەنگی رووی دەرەوە: زەرد ڕەنگی ناو دیوار: قاوایی کاڵ ڕەنگی رووی ناوەوە: زەرد ڕێژەی ئەندامی: مامناوەند ڕێژەی کانزا: کەم
5	TL21-S3.120.1.2	S3	B	تیرەی لێوار: ئەستوری لێوار: تیرەی بنکە: ٨سم ئەستوری بنکە: ٠.٧ملم	ئاستی سورکردنەوە: H ڕەنگی رووی دەرەوە: پەمەیی ڕەنگی ناو دیوار: قاوایی ڕەنگی رووی ناوەوە: پەمەیی ڕێژەی ئەندامی: کەم ڕێژەی کانزا: کەم

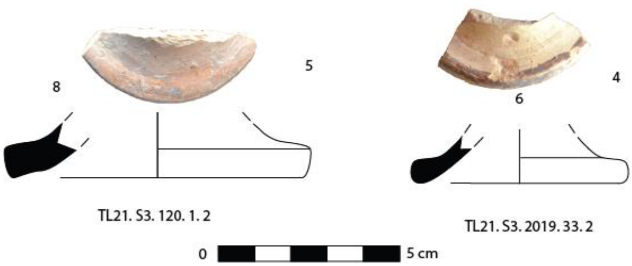

تابلۆی ٩ بنکە

خشتەی ١٠ ژێر مەنجەڵ ولاشە

ژ	ژمارەی پارچە	ژمارەی چوارگۆشە	گروپی قور	پێوانەکان	تێبینی گشتی
3	TL21-S3.103.2.1	S3	C	تیرەی لێوار: ئەستوری لێوار: تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: H ڕەنگی رووی دەرەوە: قاوایی ڕەنگی ناو دیوار: قاوایی ڕەنگی رووی ناوەوە: قاوایی ڕێژەی ئەندامی: نیە ڕێژەی کانزا: مامناوەند

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

4	TL21-S3.103.2.5	S3	B	تیرەی لێوار: ئەستوری لێوار: تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: H ڕەنگی رووی دەرەوە: زەرد ڕەنگی ناو دیوار: پرتقاڵی ڕەنگی رووی ناوەوە: زەرد ڕێژەی ئەندامی: مامناوەند ڕێژەی کانزا: کەم

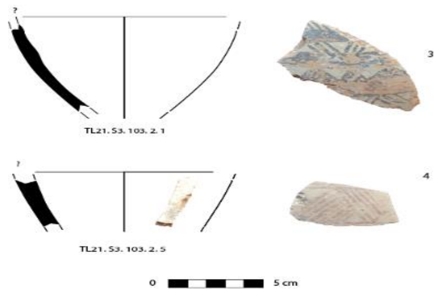

تابلۆی ١٠ لاشە

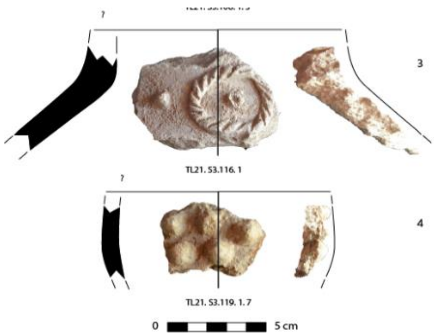

خشتەی ١١ لاشە

ژ	ژمارەی پارچە	ژمارەی چوارگۆشە	گروپی قور	پێوانەکان	تێبینی گشتی
3	TL21-S3.116.1	S3	A	تیرەی لێوار: ١٤سم ئەستوری لێوار: ٠.٥سم تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: H ڕەنگی رووی دەرەوە: ڕەنگی ناو دیوار: زەردباو ڕەنگی رووی ناوەوە: زەردباو ڕێژەی ئەندامی:مامناوەند

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

					ڕێژەی کانزا: زۆر
4	TL21-S3.119.1.7	S3	A	تیرەی لێوار: ئەستوری لێوار: تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: M ڕەنگی ڕووی دەرەوە:قاوایی ڕەنگی ناو دیوار: قاوایی ڕەنگی ڕووی ناوەوە: قاوایی ڕێژەی ئەندامی: نیە ڕێژەی کانزا: زۆر

تابلۆی ١١ لاشە

خشتەی ١٢ لولە و دەسک

ژ	ژمارەی پارچە	ژمارەی چوارگۆشە	گروپی قور	پێوانەکان	تێبینی گشتی
3	TL21-S3.120.1.5	S3	B	تیرەی لێوار: ئەستوری لێوار: تیرەی لولە : ٢سم ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: M ڕەنگی ڕووی دەرەوە: قاوایی کاڵ ڕەنگی ناو دیوار: قاوایی کاڵ ڕەنگی ڕووی ناوەوە: قاوایی ڕێژەی ئەندامی: کەم ڕێژەی کانزا: زۆر
4	TL21-S3.116.1.7	S3	B	تیرەی لێوار: ١٨سم ئەستوری لێوار: ٠.٨سم تیرەی بنکە: ئەستوری بنکە:	ئاستی سورکردنەوە: M ڕەنگی ڕووی دەرەوە: زەردباو ڕەنگی ناو دیوار: سەوزباو ڕەنگی ڕووی ناوەوە: پەمەیی ڕێژەی ئەندامی: نیە ڕێژەی کانزا: کەم

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

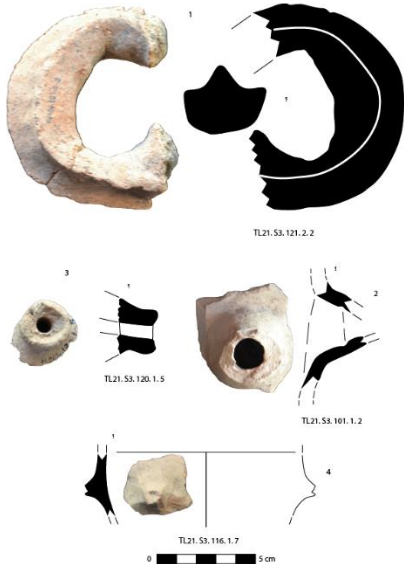

تابلۆی ١٢ لوله و دەسک

The Nineveh 5 pottery at Tell Lashkr (analytic and technical study)

Abdullah Bakr Othman
Department of Archaeology, College of Arts, Salahaddin University, Erbil, Kurdistan Region, Iraq.
Abdullah.archaeo@yahoo.com

Abas Ali Mahmood
Department of Archaeology, College of Arts, Salahaddin University, Erbil, Kurdistan Region, Iraq.
abas.archaeology@gmail.com

Keywords: *Pottery, Nineveh, Mesopotamia, Clay*

گۆڤاری قەڵای زانست
گۆڤارێکی زانستی وەرزی باوەڕپێکراوە لە لایەن زانکۆی لوبنانی فەرەنسی دەردەچێت-هەولێر-کوردستان-عێراق
بەرگی (٨) – ژمارە (١)، بەهار ٢٠٢٣
ژمارەی تۆماری نێودەڵەتی: ISSN 2518-6566 (Online) - ISSN 2518-6558 (Print)

Abstract

The pottery of Nineveh 5 is considered one of the most beautiful pottery in Mesopotamia, the period dating back to the beginning of the third millennium B.C and contemporary to the period of Jamdet Nasr. This type of pottery was discovered for the first time in the fifth layer of the city of Nineveh, in a different manner from previous periods. The north of Mesopotamia is a country rich of this kind of pottery, which was discovered in most of these sites. The Tell Lashkar, which is located East of the city of Erbil, in which huge numbers of Nineveh 5 pottery were discovered in archaeological layers. The types that were previously discovered in other areas, and the same quality that was discovered in Tell Lashkar. Through this research, we shed light on important topics such as (taking samples and shapes (all discovered types)), the characteristics of Nineveh 5 pottery in Tell Lashkar, the types of used clay, how to make and its stages). We have carefully classified all the discovered types of pottery from this period and are studying them carefully. And from the types of used clay, through our study we chose three types of clay and in their characteristics, we talked about the type of used common pottery.

الفخار العصر نينوى 5 في تل لشكر (دراسة تحليلية فنية)

ملخص

يعتبر الفخار نينوى 5 من اجمل الفخاريات البلاد الرافدين، العصر التى ترجع تاريخها الى بداية الالفية الثالثة قبل ميلاد و معاصر لفترة جمدت نصر. ان هذا النوع من الفخار اكتشفت للاول مرة في الطبقة الخامسة لمدينة نينوى و بشكل يختلف عن عصور السابقة. ان شمال الوادى الرافدين بلاد غني بهذا الفخار و التى اكتشفت في معظم هذه المواقع. و ان تل لشكر والتى تقع شمال مدينة اربيل اكتشف فيها اعداد هائلة في طبقاتها الاثرية من الفخار نينونى 5. الانواع التى اكتشفقت سابقا في المناطق الاخرى وهي نفس النوعية التى اكتشفت في تل لشكر. من خلال هذا البحث نلقى الضوء على المباحث المهمة مثل (اخذ النماذج و الاشكال (كل الانواع المكتشفة))، الخصائص الفخار نينوى 5 في تل لشكر، الانواع الطين المستخدمة و كيفية الصنع و مراحلها). قمنا بتصنيف دقيق كل الانواع الفخاريات المكتشفة من هذا العصر و نلقى دراسة دقيقة فيها. و من الانواع الطين المستعمل، من خلال دراستنا اخترنا ثلاثة انواع الطين و في خصائصها تحدثنا عن نوعية الفخار شائعة الاستعمال. كلمات المفتاحية: (الفخار، نينوى، وادى الرافدين، الطين